

USNESENÍ

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Naděždy Javůrkové a soudců Mgr. Olgy Šimarkové a Mgr. Štěpána Hnanička ve věci

žalobkyně: **Helena S. F.**, narozená xxx
bytem xxx, xxx
zastoupená advokátkou JUDr. Reginou Soukupovou
sídlem Konviktská 12, 110 00 Praha 1

proti

žalovaným: 1) **Mgr. Pavel S.**, narozený xxx
bytem xxx, xxx
2) **xxx, soukromý svěřenský fond**, IČ xxx
a) svěřenský správce Mgr. Pavel S., narozený xxx
bytem xxx, xxx
b) svěřenský správce Jakub S., narozený xxx
bytem xxx, xxx

o zaplacení 2.360.000,- Kč s příslušenstvím,

k odvolání žalobkyně proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 24. 7. 2020, č. j. 26 C 230/2020-19,

takto:

Usnesení soudu I. stupně **se potvrzuje.**

Odůvodnění:

1. Napadeným usnesením soud I. stupně nepřiznal žalobkyni osvobození od soudních poplatků.
2. Rozhodl tak o její žádosti, obsažené v žalobě, kterou se domáhá zaplacení částky 2.360.000 Kč s příslušenstvím a kterou zdůvodnila tím, že je bez prostředků, odkázaná se třemi dětmi na svůj výdělek ve výši 15.000 Kč měsíčně a na dávky v rodičovství, přičemž soud v řízení o rozvod manželství žalobkyni od soudních poplatků osvobodil. Soud I. stupně vyšel z toho, že žalobkyně nereagovala na usnesení soudu ze dne 10. 6. 2020, č. j. 26 C 230/2020-12, kterým jí bylo uloženo, aby ve lhůtě 30 dnů od obdržení usnesení vrátila soudu řádně vyplněné a potvrzené prohlášení o majetkových poměrech pro přiznání osvobození od soudních poplatků (vz. o. s. ř. 058). Nedoložila proto řádně své majetkové poměry. Dále soud odmítl její argument, že v jiném řízení jí soud osvobození od soudních poplatků přiznal, protože v každém řízení soud tuto žádost posuzuje samostatně.
3. Žalobkyně podala proti uvedenému usnesení včasné odvolání zdůvodněné pouze tím, že prohlášení o majetkových poměrech nyní dokládá ke svému odvolání a navrhuje, aby soud její žádost o osvobození od soudních poplatků vyhověl.
4. Z žalobkyní vyplněného a k odvolání přiloženého formuláře „Prohlášení o osobních, majetkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce“ (vzor o. s. ř. č. 058), dále jen „Prohlášení“, se podává, že k rodinným poměrům žalobkyně uvedla, že s manželem Pavlem S., nar. xxx, sdílí dům, ale nesdílí domácnost. Příjmy manžela – OSVČ nezná. V domácnosti s ní žijí její tři děti – N. F., nar. xxx, W. C., nar. xxx, a L. S., nar. xxx, ke kterým má vyživovací povinnost a které nemají vlastní příjmy. Svě příjmy tvrdí žalobkyně pouze z podnikání – „OSVČ (vzdělávání)“, a to ve výši za poslední zdaňovací období po odečtení daně 118.003 Kč. Ohledně majetku vyšší hodnoty žalobkyně uvádí: ¼ podíl na domě v k. ú. xxx, LV xxx; „podíl

SJM na LV xxx“; ½ podíl na pozemku v k. ú. xxx, LV xxx; VW Passat, r. v. 2009, RZ xxx. Dále zůstatek ve výši 8.275 Kč na osobním a 5.686 Kč na podnikatelském účtu u FIO banky. Jako měsíční výdaj je uvedeno sociální pojištění ve výši 2.544 Kč, zdravotní pojištění ve výši 2.352 Kč, zálohy za energie 2.000 Kč a splátka hypotéky ve výši 11.000 Kč, jejímž je spoludlužníkem, a kterou hradí manžel. Jako další okolnost, která by mohla mít vliv na osvobození, uvádí péči o tři děti (prostřední syn je polosirotek), práci ve školství – předškolní vzdělávání.

5. Odvolací soud přezkoumal napadené rozhodnutí z podnětu podaného odvolání, včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212, § 212a odst. 5 a 6 o. s. ř.), a aniž k projednání odvolání nařizoval jednání (§ 214 odst. 2 písm. c) o. s. ř.), a dospěl k závěru, že odvolání žalobkyně není důvodné.
6. Podle ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř., může předseda senátu na návrh přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvlášť závažné důvody.
7. Účelem právního institutu osvobození od soudních poplatků je zajistit žadateli přístup k soudu a s ním spojenou ochranu jeho právům i v případě jeho prokazatelné tíživé materiální a sociální situace.
8. Pokud jde o splnění prvního předpokladu („odůvodňují-li to poměry účastníka“), je tedy účastník, který o osvobození žádá, povinen **věrohodným** způsobem prokázat své **mimořádně tíživé poměry**, které jsou rozhodné pro posouzení důvodnosti jeho žádosti. Pro osvobození přitom musí svědčit **objektivní okolnosti závažného charakteru**, které si žalovaný sám nezavinil, například ocitne-li se v důsledku závažné události (*vis maior*) v takové životně nepříznivé situaci, která má relevantní dopad na jeho sociální či majetkové poměry (živelné pohromy a podobně). Vedle celkových majetkových poměrů při posuzování návrhu pak kromě dalšího soud zvažuje i sociální a zdravotní stav žadatele, celkové majetkové a výdělkové poměry i možnosti rodiny, popřípadě osob na něm finančně závislých či mu výživou povinných, výši soudního poplatku, pravděpodobné náklady dokazování a povahu uplatněného nároku. Při zvažování důvodnosti osvobození od soudních poplatků tak **musí žadatel uvést, v čem spatřuje nedostatek prostředků, a toto tvrzení věrohodným způsobem doložit**. *Břemeno tvrzení i břemeno důkazní* ohledně těchto skutečností zatěžují účastníka, který o osvobození žádá, neboť je osobou výlučně odpovědnou za věrohodné prokázání svých poměrů rozhodných pro posouzení důvodnosti jeho žádosti (viz Drápal, L., Bureš, J. a kol. o. s. ř. I § 1 až 200, komentář, 1. vydání Praha: C. H. Beck, 2009, strana 953). Osvobození od soudních poplatků lze tedy přiznat pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné objektivní důvody; takové rozhodnutí musí být náležitě odůvodněno. Poplatkovou povinnost lze na stát přenášet jen výjimečně (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 1. 2007, č. j. 12 Cmo 520/2006-34).
9. Soud I. stupně postupoval zcela správně, pokud žalobkyni nepřiznal osvobození od soudních poplatků se stručným odůvodněním, kterému však nelze ničeho vytknout, a sice, že žalobkyně nezaslala včas k výzvě soudu prohlášení o svých majetkových poměrech. Vždy platí zásada, že účastník žádající o osvobození od soudních poplatků musí soud *věrohodně přesvědčit* o tom, že jeho poměry osvobození odůvodňují; aktivita je v této souvislosti vždy na účastníkovi, nikoliv na soudu. Pokud účastník ve stanovené lhůtě prohlášení o majetkových poměrech nezašle a tyto řádně neprokáže, soud jej zásadně nevyzývá k dodatečnému osvětlení jeho poměrů, ale návrh přímo zamítne.
10. Žalobkyně však své povinnosti věrohodně, úplně a přesvědčivě prokázat své majetkové, finanční, popř. další poměry, které by mohly odůvodnit její žádost, nedostála ani v odvolacím řízení. Opožděně, spolu s odvoláním, zaslala soudu vyplněné „Prohlášení“, obsahující však z podstaty věci pouze její tvrzení, avšak ani toto nelze bez jiných písemností a bližšího osvědčení jejích

poměrů považovat bez dalšího za dostačující pro naplnění zákonných podmínek pro využití institutu osvobození od soudních poplatků.

11. Jak je uvedeno shora, nejen břemeno tvrzení, ale i břemeno důkazní nese výlučně žalobkyně. Je tedy její povinností nejen **věrohodně, přesvědčivě a úplně** tvrdit své poměry, ale také je prokázat; není na soudu, aby blíž „pátral“, doptával se a osvětloval poměry žalobkyně. Přímou ve zmíněném formuláři, který je účastníkům zasílán soudem z důvodu zjednodušení a zrychlení řízení (pakliže žalobkyně žádala o osvobození od soudních poplatků již v žalobě, mohla již tehdy spolu s žalobou i bez formuláře sama konkrétně a podrobně vylíčit své osobní, majetkové a další poměry a především je řádně a úplně doložit), jsou pak žadatelé vyzváni k předložení alespoň základních písemností, kterými by své poměry, rozhodně pro posouzení jejich žádosti o osvobození od soudních poplatků, prokázali. Soudu nemůže být na základě tvrzení žalobkyně blíž jasné, o jaké nemovitosti v jejím spoluvlastnictví nebo v SJM se jedná, v jaké jsou hodnotě, zda a jakým výživným nebo sirotčím důchodem na uvedené nezletilé děti žalobkyně disponuje atd. Při hodnocení příjmů účastníka – OSVČ pak nelze zásadně vycházet pouze z údajů uváděných v daňovém priznání k dani z příjmů fyzických osob, neboť základ daně, který zřejmě žalobkyně jako svůj roční příjem v „Prohlášení“ uvádí (daňové priznání nedoložila), je údaj vykazovaný s cílem optimalizovat daňovou povinnost podnikatele, a neodrážející jeho skutečné výdělkové možnosti, a většinou ani životní úroveň (soud při hodnocení těchto údajů vychází je zásady potenciality příjmů podnikatele). Žalobkyní uváděnou výši příjmu z podnikání 118.003 Kč (po odečtu daně), tedy 9.834 Kč, nelze hodnotit jinak než jako příjem nevěrohodný, s přihlédnutím k tomu, že po úhradě energií by žalobkyně z příjmu cca 7.800 Kč dle svého tvrzení zajišťovala veškeré měsíční potřeby své, svých tří nezletilých dětí, které vyživuje, provoz domácnosti, provoz motorového vozidla apod. Žalobkyně přitom netvrdí (ani nedokládá), že by jí její zdravotní stav vážným způsobem omezoval v možnosti získání vyššího příjmu, že by pobírala sociální dávky nebo důchody (soud I. stupně si přitom sám vyžádal zprávu Úřadu práce ČR, z jehož sdělení z 5. 8. 2020 vyplývá, že žalobkyně není a nebyla vedena v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nepobírá žádné sociální dávky).
12. Je zde tedy i důvodná pochybnost o pravdivosti a úplnosti údajů o finančních a majetkových poměrech vykazovaných žalobkyní v „Prohlášení“, resp. na její celkové tíživé majetkové poměry z něj nelze bez dalšího usuzovat. To zvláště v kontextu s obsahem „Návrhu na vypořádání SJM po zániku manželství ze dne 28. 1. 2020“, kterou žalobkyní přiložila jako důkaz ke své žalobě, ze kterého vyplývá, že žalobkyně vlastní s manželem značný majetek v SJM i spoluvlastnictví (nemovitosti, bankovní účty, cenné papíry v hodnotě 500.000 Kč), na jehož vypořádání žádá po manželovi vyplacení částky 6.000.000 Kč. Žalobkyně nijak blíž neosvětlila, jak ona sama disponuje tímto majetkem, resp. jak má soud tyto její zjevně objektivně příznivé majetkové poměry a životní úroveň posoudit a vysvětlit si v souvislosti s její žádostí o osvobození od soudních poplatků z důvodu finanční tísně.
13. Na tomto místě je nutné také zdůraznit, že ač probíhá rozvodové řízení žalobkyně s manželem, v případě, že manžel žalobkyně disponuje značnými finančními částkami v SJM a žalobkyně má skutečně k dispozici pouze minimální příjem z podnikání, má její manžel vůči žalobkyni zákonnou vyživovací povinnost v takovém rozsahu, aby hmotná životní úroveň obou manželů byla zásadně stejná. Pakliže manželé disponují značným majetkem i prostředky, byť nejsou dohodnuti na jeho vypořádání, a oba mají ze zákona vůči sobě vzájemnou primární vyživovací povinnost, nelze žádat, aby v takovém případě na stát byla přenášena poplatková povinnost účastníka formou úlev z poplatkové povinnosti (srov. shora zmíněné usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 1. 2007, č. j. 12 Cmo 520/2006-34, obdobně také usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2004, č. j. 5 Cmo 405/2004-199, dle kterého je osvobození od soudních poplatků „...*zcela výjimečný nástroj, který soud použije jen za předpokladu, že je dostatečně osvědčeno, že účastník civilního soudního řízení řádnou rozumnou možností, jak splnit svou poplatkovou povinnost, nemá...*“. To žalobkyně ani netvrdila, ani neprokázala.

14. Odvolací soud tedy uzavírá, že přiznat osvobození od soudního poplatku soud může jen tehdy, jestliže účastník své nepříznivé majetkové poměry **věrohodně prokáže**. Této povinnosti však žalobkyně nedostála, a její žádost je tedy třeba posoudit jako nedůvodnou, a to ve smyslu závěrů judikovaných Nejvyšším soudem ČR v usneseních ze den 3. 5. 2016, sp. zn. 23 Cdo 5731/2015 (*Pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků postačí, že účastník řízení nedoloží věrohodně své majetkové poměry.*), a ze dne 7. 1. 2016, sp. zn. 23 Cdo 3007/2015 (*Domnívá-li se účastník řízení, že splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, je na něm, aby tvrdil i prokázal své majetkové poměry odůvodňující osvobození od soudních poplatků.*)
15. Odvolací soud tedy shledal z popsanych důvodů napadené usnesení věcně správným, přičemž žalobkyně komplexně nevylicila své celkové majetkové a finanční poměry a svou životní úroveň ani v odvolacím řízení, neprokázala je a pro případný závěr soudu o osvobození žalobkyně od soudních poplatků neuvedla žádné přesvědčivé a věrohodné argumenty. Její sdělení, že pečuje o tři děti a pracuje ve školství, nemá bez dalšího v dané věci pro posouzení jejich rozhodných poměrů žádnou relevanci. Obdobně také soud I. stupně správně konstatoval, že rozhodnutím soudu o žádosti žalobkyně o osvobození od soudních poplatků v jiném řízení, není soud nijak vázán.
16. Usnesení soudu I. stupně proto odvolací soudu postupem dle § 219 o. s. ř. jako věcně správné potvrdil.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **není** dovolání přípustné (§ 238 odst. 1 písm. i) o. s. ř.).

Praha 27. října 2020

JUDr. Naděžda Javůrková v. r.
předsedkyně senátu